

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta . . . . . 5— „
četrt leta . . . . . 2-50 „
posamezna številka po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
. . . . . dvakrat . . . 12 „
. . . . . trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovariša“ izide dne 11. avgusta 1916.

Tovariši in tovarišice, ki dobivate draginjske doklade, se po možnosti spomnite tudi obveznosti do našega lista! Saj se je vedno boril za našo blaginjo!

ZA PODRŽAVLJENJE LJUDSKE ŠOLE.

Zvezino vodstvo je odposlalo večletnim učiteljskim društvom to-le okrožnico:

Veledenjeno društvo!

Vodstvo Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva tem potom nujno pozivlje slavno učiteljsko društvo, da naj mu nemudoma sporoči sklep odborove seje — posebnih zborovanj v ta namen ni potreba — kakšno stališče zavzema ono napram splošnemu vprašanju glede podržavljenja ljudske šole.

Za slučaj, da je slavno učiteljsko društvo nasprotnega mnenja, naj blagovoli naznaniti podpisane vodstvu Zaveze odklonilne vzroke. Pozitivni ali negativni odgovori naj se odpošljejo najkasneje vsaj do 15. avgusta t. l.

S tov. pozdravom!

Vodstvo Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva v Ljubljani, 22. jul. 1916.

Predsednik: L. Jelenc Tajnik: V. Ruš.

Prispevajte za „Rdeči križ!“

Vojna.

ŽIGA KASTNER

Strašna vojna je zahtevala žrtve tudi od maloštevilnega slovenskega koroškega učiteljstva. Lani dne 10. avgusta ob 4. uri popoldne je padel v bitki pri Černelici Žiga Kastner in bil pokopan tam dne 12. avgusta. Zvedeli smo to žalostno vest šele sedaj. — Maturu je napravil l. 1913. na celovškem učiteljskem. Po izbruhu vojne je moral pod orožje in se je poročil, preden je odšel na bojišče, z Lizko Schleiniggovo, hčerko vladnega svetnika in pok. gimnazijskega profesorja v Celovcu. — Velik del svoje mladosti je preživel pri starem očetu, p. d. Stefanu v župniji Št. Jurij na Vinogradih v Važenberški občini. Tam je preživljal kot dijak počitnice; ondi sem spoznal njega in starega očeta, ki je bil vzoren rodoljub. Tukaj se je že od matere dobro vzgojeni Žiga okrepil v narodnih nazorih. Vkljub svoji mladosti je bil resen in se zanimal za vsa važnejša narodna vprašanja. Težko bo pogrešal tožni Korotan krepkega moža, od katerega si je mnogo obetal. — Stotnik Sporer je obvestil njegovo soprogo o smrti z naslednjimi besedami: »Padel je, borec se v resnici kot junak in z gled vsakemu vojaku, na častnem polju, bil je svojemu moštvu po očetovsko skrbeč predstojnik, ki mu je bilo vdano iz vsega srca. Častniki smo ponosni, da smo imeli tako hrabrega tovariša med seboj, in vsi žalujemo za njim.«

Časten bodi spomin vrlemu koroškemu slovenskemu učitelju-junaku!

JURIJ ŠUMNIK

Došla je žalostna novica, da je dne 12. junija letošnjega leta umrl na južnotirolskem bojišču rezervni poročnik Jurij Šumnik in bil 13. junija pokopan na pokopališču v Forni, provinca Vicenza. — Neki rezervni poročnik je pisal materi, »da je bil tako težko ranjen, da mu njegov duh ni pustil čuti ostro pekočih

ran. Tiha smrt brez bolečin je bila konec njegovega junaškega življenja.« — Doma je bil v Smihelu pri Pliberku ter obiskoval tamošnje ljudsko šolo in vstopil nato na mariborsko učiteljsko. En mesec pred izbruhom vojne je napravil maturo. V jeseni l. 1914 se je javil prostovoljno k vojakom, kjer je hitro napredoval in postal meseca grudna 1915 poročnik. Bil je vrl narodnjak in priljubljen pri vseh, ki so ga poznali, in tudi to izgubo bomo bridko občutili!

Bodi vrlemu koroškemu slovenskemu učitelju-junaku časten spomin!

NAŠA KRI.

Od Mure tja do sinjih gor Balkana,
kjerkoli naših rek se struga vije,
kjer solnce na planine naše sije,
je ljudstvu ena govorica dana.

Resnica svetu malo je poznana,
da ljudstvo to stoletja boje bije
za dom in srečo svoje domačije
in da boli ga nespoznanja rana.

Cesarju bil je vedno zvest Slovenec,
za njega bal se ni nobenih žrtev,
zvestobo priča živ in tudi mrtev!

Najlepši v boju plete zmage venec.
Življenje novi sreči rad žrtvuje,
saj domu na altar se kri daruje!

Nedin Sterad.

VLAK ROPOČE...

Obrisal z lic sem si solzé,
ki z njimi spet sem jih pomočil,
ko od otrok se in žené
za nedoločen čas sem ločil.
Poreče kdo: »To si junak!«
Kaj morem sam si; če sem tak!

Ropoče vlak, in jaz hitim
z njim tjakaj v daljni kraj neznan,
skoz okno gledajoč, strmim
na grad, ki krona je Ljubljani,
in trudno solnce že v slovó
žari mu v oknih prelepó.

Pod gradom drevja, hiš morjé
v kopreno dima se zavija;

LISTEK

† Josip Steinberger.

(Spomin mladega učitelja, narodnjaka in dragega prijatelja.)

Maribor, 4. julija 1916.

Neizprosna smrt nam je zopet ugrabila mlado, nadebudno bitje, ki je bilo po vsem svojem bistvu ustvarjeno, da zavzame med prvimi ob narodni injei kdaj odlično mesto.

V najlepši, prvi moški dobi, je izdihnil dne 3. t. m. v bolnici č. usmiljenih bratov po dolgoletni, mukepolni bolezn, v cvetu prvih moških let Josip Steinberger, ljudskošolski učitelj v Poljčanah.

Že od leta 1908. sem, ko je bil v četrtem letniku mariborskega učiteljskega, je hiral. Kot spreten in vesten vaditelj našega »Sokola« je takrat napravil nesrečen skok. V kolkih mu je odpovedala roka, in ko je prišel na tla, mu je izpodrsnilo. Pa-

del je tako nesrečno, da si je poškodoval trebušno mreno in desno ledvico. Moral je v Gradec v bolnico, koder je srečno prebil prvo operacijo. Šest mesecev je bil prvič v deželni kliniki, skoro do konca leta, a v kljub temu v svojih študijah ni zaostal, marveč napravil še v istem šolskem letu, julija 1909, zrelostni izpit z odlično in s posebno pohvalo. Še istega leta je iznova obolel. Na jesen je bil nekaj mesecev suplent tukajšnje deške vadnice, a na pomlad 1910 je moral zopet na kliniko. Do julija istega leta je prebil srečno četrto težkih operacij, se vrnil v Maribor in si opomogel toliko, da je pričel še isto jesen z rednim poukom.

Ves čas svojega prvega poučevanja na Poljskavi pri Pragerskem do leta 1914 na poletje se je počutil zdravega, močnega in zopet je pričel s telovadbo, v poglavitnem s prostimi vajami. V par kratkih tednih je zopet veljal kot eden najboljših našega »Sokola«. Bolezen je malo in popolnoma popustila in že je vstajalo upanje — Joško okreva popolnoma. Upanje je vstalo prezgodaj.

Kmalu po začetku vojne se je zopet vrnil v našo sredo, a bolezen je vendarle

izbruhnila z novo, podvojeno močjo, in ko je šel vprašat avgusta 1915 slavnega graškega operaterja profesorja Luksa za svet, mu je dejal, da si ga ne upa operirati, ker je stanje njegove krvne moči prešibko. Svetoval mu je, naj jemlje zdravila, in kadar se mu kri očisti, takrat naj se zglašijo zopet — če je pripravljen na vsakršen izid operacije, ki jo je v naprej označil kot velnevarno. Čakal je do konca januarja 1916 in potem — je tvegalo. Skrajna je bilo mnogo upanja, a žal, kmalu se je izpreverilo vse na slabše, slabo in končno je podlegel, končno je dobil večnega lečila v Nirvani, ki je po njej vedno hrepenela njega mlada, vzorov in slutenj polna duša...

Nagnil se je cvet... Mlad je bil naš Joško. Jedva 26 let mu je bilo. In vendar nismo imeli tako izbornega žilavega narodnega delavca zlepa med seboj, kakor je bil on. Vzrastel od moje prve mladosti v sosedni občini mesta, v Karčovinah, oziroma Leitersbergu pri Mariboru, je poznal ves način, vse bistvo njegovo v narodnem boju. Bil je eden onih narodnih buditeljev, ki je izvrševal narodno-manjšinsko delo v vsem svojem obsegu in prehodil je cele

dneve, svojih počitnic od posestnika do posestnika, od kočarja do kočarja in od viničarja do viničarja. Ko se je pričelo narodno gibanje med slovenskim železničarstvom, je tudi na tem polju pričel v obeh označenih občinah svoje požrtvovalno delo — povsod z lepimi, vidnimi uspehi. Kakor je bilo njegovo delo krepko v podrobnem delu za probujo našega naroda, tako je bilo krepko tudi, kadar je zastavil v ta namen svoje spretno pero v našem dnevnem časopisju, tednikih itd. Marsikdo je moral ostrmeti, kadar je uveljavljal bodisi tu, bodisi tam svoje nazore. A ne le v ožjem, narodnopolitiškem oziru, tudi v širšem političnem življenju je bil izborna poučen. Mladeniču-možu, mu je bila politika stvar najresnejšega študija, in študiral jo je v pravem pomenu besede. Redko je stopil potom našega časopisja — in še takrat pod psevdonomom — v široko javnost, kadar pa je to storil, smo njegova izvajanja nepristransko priznavali, zakaj videlo se jim je, kako temeljito so premišljena. Zgodilo se je, da je poslušal osebno kritiko takih svojih člankov in spisov in mnogokrat se je z nekako okornostjo ločil, oziroma izognil pohvalnim

tam mi vtonilo je srcé,
z menoj gre zla melanholija;
odslej brez vesla sem čolnar,
kam val me vrže, ni mi mar!
18. junija 1916.

Fr. Rojec.

ODLOČITEV?

Listi javljajo: »Giornale d' Italia« (glasilo italijan. ministra zunanjih del) piše: Odločitev v svetovni vojni se je začela na vseh frontah. Prihodnja dva meseca utegneta prinesiti odločitev v svetovni borbi. Udarila je ura rešitve. Usoda četverozveze bo tudi usoda Italije. — Iz Genfa pišejo: Švicarski listi potrjujejo, da je Briand v zbornici določil končni termin za žrtve Francije na konec avgusta. — Iz Stockholma poročajo: Nevtralna konferenca za trajno posredovanje je dala pobudo, da se dne 1. avgusta — na drugo obletnico svetovne vojne — priredi veliko mirovno demonstracijo, ki bi obsegala vse dežele. Parola bo ta: »Nikar še eno zimo vojne!« Evropske in ameriške nevtralne države naj zahtevajo od vojujočih, da naznanijo svoje mirovne pogoje. Ta dan naj se vrše zborovanja, sprevedo, božje službe, po vsem nevtralnem svetu naj vse delo počiva za pet minut. Ob 10. uri dopoldne naj se ustavi ves aparat civilnega življenja; celo vsak železniški vlak naj se ustavi sredi vožnje, da se tako izrazi splošna zahteva po miru. Razne dežele so se že izjavile za to akcijo.

ČASOPIS ZA RUSKE UJETNIKE V MONARHIJI.

Na Dunaju je začel izhajati tednik v ruskem jeziku pod naslovom »Nedelja«, ki mu je urednik stotnik Hugon Nagele. List je namenjen ruskim vojnim ujetnikom.

KULTURNO DELO C. IN KR. VOJAŠKE UPRAVE NA RUSKEM POLJSKEM.

Apostolski vojni vikar c. in kr. armade in mornarice, škof Emerik Bjelik, ki je meseca maja tekočega leta prepotoval zasedeno ozemlje Poljske, poroča o velikem kulturnem delu tamkajšnje c. in kr. vojaške uprave. Iz njegovega obširnega poročila posnemamo le odstavek glede šolstva: Temeljito delo je opravila vojaška uprava na polju šolstva. Kakor znano, so morale biti pod rusko vladavo vse javne šole ruske; tudi v privatnih (verskih) šolah je moral biti učni jezik ruski, poljščina pa le učni predmet. C. in kr. vojna uprava je z enim mahom izpremenila vse ruske ljudske šole v poljske, in dočim je imela prej vsaka občina z 20 do 30 vasmí le po eno ljudsko šolo, ima sedaj že vsaka občina po več ljudskih šol, tako da je sedaj na Poljskem približno 1400 ljudskih šol s 1800 učnimi osebami. Seveda se je primerno zvišalo tudi število šoloobiskujočih otrok. Da se odpomore pomanjkanju učiteljev, so se uvedli nadaljevalni tečaji. V Jedrzejowu so ustanovili moško učiteljsko šolo, v kratkem otvorijo tudi žensko. V Kielcah so otvorili prvi razred javne gimnazije. Za srednješolsko izobrazbo skrbe doslej večinoma še zasebni zavodi, ki jih vojaška uprava obilo podpira.

NOTRANJI SLUŽBENI JEZIK NA ČEŠKIH SODNIJAH.

Višje deželno sodišče v Pragi je vsem sodnijam praškega nadsodišča pred nekaj časa vnovič resno zabičalo, da v službenem razmerju te oblasti stoječih uradnikov, nastavlencev in slug v njihovem osebem razmerju do službene gosposke ni smatrati za stranke in da se mora v tem oziru rabiti izključno nemščina kot notranji službeni jezik.

RAZDOR V MADŽARSKI NEODVISNI STRANKI.

Iz te stranke je doslej izstopilo 27 poslancev. Vodja teh poslancev, ki se hočejo konstituirati samostalno, je grof Michael Karoly. Ta je zdaj z ozirom na razkol obelodanil pojasnilo o denarju, ki je bil zbran v Ameriki za volitve na Ogrskem. Grof Karoly piše: Ta denar je dan izključno meni na dispozicijo. Naložen je na dobrem kraju na moje ime in ga ne more nihče doseči. Sam razpolagam s tem denarjem in lahko z njim storim, kar hočem. Seveda ga bom porabil za namen, ki je zanj bil darovan, namreč za pridobitev splošne volilne pravice in za demokratiziranje Ogrske. — O programu nove madžarske neodvisne stranke poroča kor. urad iz Budimpešte 18. t. m.: Nova (Karolyjeva) neodvisna stranka osemindesetnikov objavlja svoj program. Stranka stoji na stališču personalne unije, priznava pa v pragmatični sankciji določeno obveznost vzajemne obrambe. Nadalje zahteva samostojno ogrsko armado in narodno bramborno organizacijo na podlagi honveda in črne vojske, splošno volilno pravico, obnovo tiskovne, društvene in zborovalne svobode, samostojno carinsko ozemlje, samostojno ogrsko državno banko, obsežno narodno zemljiško reformo, intenzivni razvoj ljudskega šolstva. Glede Hrvaške želi nova stranka ohraniti bratsko (= nagodbeno) razmerje.

MAJOR MORATH O POLOŽAJU.

Iz Berlina poročajo: Major Morath piše v »Tageblattu«: Nazoru, da ginejo ruske sile, morem le pogojno pritrčiti; po naravi se namreč pomnoži ruska armada od časa do časa za nekaj milijonov novih čet. Izključeno pač ni, da potem, ko se

bo razbil novi ruski parni valjar in se vrge med staro železo, napoči na vzhodu daljši odmor bojev in da zadobi takrat misel o miru kako obliko. Mogoče je misliti, da bodo ginile angleške sile, ker Angležem ni na tem, da bi sami s svojo silo zmagovali. Drugih posledic zdaj ne kaže izvajati iz sedanjega položaja vojske.

PADLI ČEŠKI UČITELJI.

V poročilu tajništva češke učiteljske Zveze čitamo, da so padli v prvem letu vojne na bojišču 103 češki učitelji, v drugem letu vojne pa je padlo 106 čeških učiteljev — skupaj torej 209. — Bodi čast spomin v naših srcih tem junaškim češkim tovarišem, ki so svoje življenje darovali cesarju in domovini!

ITALIJANI VZTRAJAJO OB SVOJIH ZAHTEVAH.

Korespondenčni urad poroča: V »Journalu« nastopa Caburi proti stališču urednika inozemskega oddelka lista »Times«, Steeda, v jugoslovanskem vprašanju in ga svari, da naj ne pripoveduje zmernosti sami Italiji, temveč tudi Sloveniji. Caburi se ne da ostrašiti po angleških grožnjah, da bi se Slovani, če bi jim Italijani hoteli zgraditi pot, vrgli v naročje Nemcem. Caburi meni, da bi znali to napraviti tudi Italijani, če bi se ne dosegel sporazum. Italija mora vztrajati na nadvladi v Adriji, zakaj samo v tem slučaju bi se mogla neovirano razširati na vzhodu. Kdor je v posesti vzhodne jadranske obale, je gospodar vrat na vzhod. Ta vrata morajo biti italijanska. Italija je pričela vojno zaradi teh vrat, in če bi ne bilo te težave med Italijo in Avstro-Ogrsko, bi se bilo lahko sporazumeti. Kako so mogli Jugoslovani zahtevati, da naj bi se Italija odrekla ravno tistemu, kar naj bi bil dobiček njene vojne? Dokler so samo nekateri hrvatski vročekryneži stavili svoje zahteve, da bi sejal spore v dunajskih interesih, se ni bilo treba razburjati zaradi teh zahtev. Sedaj pa, ko so prijatelji Italije v inozemstvu priredili takim zahtevam, se ne čuti samo krepko razočaranje, ki sili Italijane, da protestirajo najodločneje. Italijanski vladi in italijanskemu narodu se ne sme zgoditi krivica, da bi ju smatrali za sposobna, da bi se odrekla taki zahtevi. Če bi Jugoslovani prelistali italijansko zeleno knjigo, bi videli, kaj vse je Italija zaradi miru zahtevala, od Avstro-Ogrske. Potem bi pa tudi umeli, da ima Italija po vseh vojnih žrtvah sedaj pravico, da zahteva več kot pa tedaj. Jugoslovani naj bi si torej ne delali nikakršnih iluzij o tem. Trsta, Istre, Reke in Zadra bi Italija ne mogla izročiti. Urednik lista »Times« za inozemstvo bi storil prav, če bi prepričal o tem Jugoslovane. — »Reichspost« piše z ozirom na zgorajšnje prekeranje med Italijanom in Angležem: »Prepir tatov za našo zemljo nam vnovič odkriva njeno vrednost.« Nadalje prinaša, kar je pred kratkim časom pisal francoski »Matin«: V Avstriji je narodna skupina, katere razmerje do Italije je posebno kočljivo. To so Jugoslovani. Naj bodo zahteve te skupine take ali take, toliko stoji, da mora Italija v skupnem interesu zaveznikov in za ohranitev miru ohraniti popolno nadvlado v Adriji. Najvažnejše je to, da se v bodoči Evropi napravi močne zavore pred nemško nevarnostjo. Upoštevajoč te višje ozire, pri čemer pa nismo zavržli stremljenj junaških Srbov, smo zadnjič zapisali: »Jugoslovanska skupina je poklicana, da pomnoži odškodnino, ki jo

ima Srbija dobiti v toliki meri, kakor jo bo dopuščala organizacija prihodnje Evrope, ki zahteva absolutno gospodarstvo Italije nad Adrijo. Več članov društva »Dan-te Alighieri« nam je 19. marca iz Rima poslalo svoje nazore o jadranskem vprašanju. Pravijo, da je posebnega strateškega interesa želja Italije, da dobi Istro in njena mesta do nekaj km južno od Reke, t. j. do čeri Sv. Marka in Dalmacijo z otoki in obalo do Neretve.«

VOJNI SMOTER NEMŠKEGA KANCLERJA.

Na Nemškem je vnovič vstala huda nevihta. Od raznih strani zahtevajo, da naj se dovoli razpravljati o vojnih smotrih. Razni krogi so odločno proti »slepemu« zaupanju v kanclerja. Nacionalisti mu očitajo, da je označil nemške vojne smotre amo v negativni, ne pa tudi v pozitivni smeri, in zato bi skoraj dvomili o »odločni volji za zmago«. Kancler se vneto brani v svojem glasilu in pravi med drugim: »Ali je res mehkužnejši in politik slabotnih možgan tisti, ki drugače misli kakor šestero gospodarskih zvez? Ali je res to pravo znamenje poguma in nadkriljujočega spoznanja, če poveš smotre, ki so glede možnosti še negotovi, glede koristnosti pa sporni in dvomljivi? Vsekakor naš veliki mojster v državniški umetnosti vrednosti svojih mirovnih sklepov ni meril nikdar zgolj po velikosti pridobljenega ozemlja in zato tudi nikdar ni izkušal priklopiti državi tujih, samostojnih narodov, ampak jedro njegovega dela je bilo: »Kako najboljši kmotrno in trajno napravim svojo nemško domovino složno, krepko in tako, da je ne bo mogoče napasti v prostem razvoju njenih sil?«

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ IN DRUGE VOJNOPOMOŽNE SVRHE.

Ob sklepu šolskega l. 1915/16 so darovali učenci okol. deške lj. šole v Celju v prilog »R. k.« 70 K 96 h; učiteljica Maierjeva iz Bukovja od družbene zabave 200 K; prireditelj otroškega vrta CMD na Savi na Jesenicah 25 K 72 vin.; tedenska darila učencev po poštni hranilnici 20.340 K 14 vin., neposredno 12.395 K 03 vin. = 32.735 K 17 vin.; pripravjalnica za srednje šole v Trstu 110 K in 540 K = 650 K; prireditelj CM otroškega vrta v Kolonji 216 K 22 vin.; uprizaritev tovariša A. Kosija igre »Iz dni skrbi in žalosti« na Brezjah 147 K; šolsko vodstvo v Metliki čisti donos patriotične priredbe učencev predmestja Hrib 12 K; vodstvo ljudske šole v Bazovici 12 K 76 vin.; otroški vrtec v Sv. Križu pri Trstu od svoje priredbe 230 K; učiteljsko osebje videmske šole namesto venca na krsto gosp. Jos. Gomilška, nadzornika južne železnice 10 K; skupaj 34.309 K 83 vin.

V zadnji številki izkazanih 139.471 K 96 v. Danes izkazanih 34.309 K 83 v. Dostej nabranih 173.781 K 79 v.

IV. VOJNO POSOJILO.

Na slovenskem Štajerskem so potom šolskih nabiralšč po prizadevanju in agitaciji slovenskega učiteljstva dalje za IV. vojno posojilo podpisali: Braslovče 56.000 K; Dobova 11.000 K; Hajdina še 14.000 K; Ptuj okolica 19.000 K; Vičina — še 20.000 K; Pišece 8.000 K; Radvanje 26.000 K; Poljskava 10.500 K; Slivnica 11.000 K; Leitersberg-Krčevina 14.500 K; Tezna — še 10.000 K; Pobrežje 70.000 K; Muta 10.500 K; Trbovlje 12.000 K; skupaj torej še 292.500 K.

besedam, namenjenim nepoznanemu piscu.

Josip Steinberger je bil tudi zvest sotrudnik našega mladega narodnega odra. Pohvalo, ki jo je drugodi sprejemal kot nepoznan le takorekoč na tihem, je žel tu vedno glasno in nedeljeno. Za burke ni maral, zato pa je živel z vso svojo dušo in z vsem svojim telesom v dramih »Žetev«, »V znamenju križa«, »Ben Hur« in cela vrsta drugih, zlasti pa »Quo vadis«, so pokazale vso njegovo veliko zmožnost. V »Žetvi« kot knjigovodja prvič na odru je presenetil, ko pa je sodeloval zadnjič kot Petronij v »Quo vadis«, je strmel slehri poldrugotisočglave množice. Sijajni nastop je pričaral takrat na oder Petronija v tako verodostojni obliki, da je velo iz vsega res nekaj, enako dnevom velikega rimskega požara. Dasi obdan z najboljšimi naših domačih igralcev, ga niso spravili oni do popolne veljave, marveč on njih in jih še daleč prekašal ves večer, čeravno je dramizacija »Quo vadis« priznana ena najslabših. Od prvega vstopa na oder, pa tja do svojega zadnjega prizora — umirajočega — je bil pravi, veliki Petronij blaznega svojega cesarja - Nerona...

Jos. Steinberger je v kljub svoji težki, zavrtni bolezní končal malone vse študije učitelja. Imel je maturo, sposobnosti in meščansko-šolski izpit, vse troje z odliko. A hrepenel je v tem oziru še dalje in sigurno bi bil dosegel vse... Razumel je poleg slovenščine in nemščine oba ostala glavna jugoslovanska jezika, razumel je ruski in tudi precej francoski, angleški in laški. Kratko: bil je izreden talent in menda ravno zato je moral leči tako zgodaj, tako prerano v grob. Saj je prokletstvo usode, da morajo ravno najnadarjenejši podleči v največjem številu, preden sploh pride njih nadarjenost da prave veljave.

Josip Steinberger ostavlja mater in zaročenko. Vemo, da zanje ni tolažilnih besed v tej neizmerni boli in togí, kakor jih nimamo niti sami zase. Prepričan pa naj bodo oni, kakor smo to tudi mi, da mu je danes po tako nukepolnem življenju lahko. Duha njegovega je zagrnil mrak večnosti, tam pa ni ne sanj ne trpljenja ne bridkosti...

Naj počiva!...

Ivan Skvarča.

Julij Friedl.

Kakor vedno, tako tudi sedaj... Črni, grozeči oblaki, hipoma svetli žarek, moreč blisk in — vitka jelka pade ječaje na tla. Gozd se pa čudi, šepeta: priroda, kako moreš le uničiti lastno bitje, lastni umotvor?...

Nisem se sramoval vroče, vroče solze ob pretožni novici, in na trepetajočih ustnah so vstajali spomini... Julij, ali je res? Kaj si nam naredil, saj si komaj začel živeti!

Leta 1894. si zagledal luč sveta pri Sv. Barbari v Halozah. V desetem letu tvoje starosti ti je umrl ljubeči oče, in z materjo si se potem preselil v Maribor, da v c. kr. vladnici tamošnjega učiteljskega dovršiš ljudsko šolo. Nisi izbiral dolgo poklica, posnemal si pokojnega očeta, pričel z učenjem v pripravnici, s pridnim učenjem si služil prvi denar in olajšal s tem breme ubogi materi, ki je prišla v Maribor z nepreskrbljenimi otroki. Kakšno veselje si naredil naši dobri mami s svojim zrelostnim izpitom leta 1913! Prvo

leto si služboval v Slivnici pri Mariboru, nisi se mogel ločiti od matere in vzel si jo s seboj. Kako radi so te imeli Slivničani, pričajo sedaj neštete solze. Črna zastava na ljudski šoli v Slivnici pa govori mimgredočim: Ljubil je svoj poklic, ljubil je svojo domovino in to je pokazal s svojo hrabro, častno smrtjo.

Moj ljubi Julij, na tuji, sovražni zemlji, hvala ti in počivaj mirno! Srce, ki je našlo večno spanje in mir, je bilo dobro — junaško. Prva bolešt, ki jo je naredilo svojcem, je bila — da je nehala utripati! Okraščeno gomilo krije najboljšega sina, najzvestejšega tovariša in prijatelja, junaka-brata. Solze ljubezni in spoštovanja so rosile na tvoje padlo telo!

Julij, tebe ni več! Živel pa bo trajno spomin, tvoja dela — in ljubezen!

Naročajte in širite
naš list!

V zadnji štev. izkazanih 1.932.800 K — v.
Danes izkazanih 292.500 « — «

Skupaj IV. vojno posojilo 2.225.300 K — v.

DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Za »Rdeči križ« itd. 173.781 K 79 v.
III. vojno posojilo 274.148 « 69 «
IV. vojno posojilo 2.225.300 « — «
Srednje šole 29.704 « 58 «
Končna vsota 2.702.935 K 06 v.

Za skupno delo.

— »Edinost« je v svoji 196 številki dne 16. t. m. objavila tudi vse odgovore, ki jih je dobilo vodstvo Zaveze in ki smo jih mi priobčili v zadnji številki. »Edinost« je edini slovenski učiteljski list, ki je posvetil hvalevredno pozornost temu našemu važnemu in pomembnemu koraku. — Odgovor Slomškove Zveze je objavilo tudi nje glasilo »Slovenski učitelj«, oklica samega pa ne. Kakor čujemo, vse članstvo Slomškove Zveze ne odobrava odklonilnega stališča, ki ga je v tem vprašanju zavzelo vodstvo. — Vzlic temu negativnemu odgovoru pojdemo pogumno na uspešno skupno delo. Kdaj se vrši prvi sestanek, danes še ne vemo; a pripravljani smo nanj. Naj živi sreča junaška?

VOJAŠKE SLUŽBE OPROŠČENIM UČITELJEM

(ljudskošolskim in srednješolskim) za čas glavnih počitnic ni treba pod orožje, ako so zaradi pouka oproščeni na »nedoločen čas«. Tako je sporočilo graško c. in kr. vojaško poveljstvo štajferskemu deželnemu šol svetu.

Jakob Dimnik.

Ob šestdesetletnici njegovega rojstva.

Dne 3. avgusta t. l. praznuje naš ljubljanski tovariš Jakob Dimnik šestdesetletnico svojega rojstva. (Rojen je bil dne 3. avgusta 1856. na Jaršah pri Ljubljani.)

Dovolj povoda imamo, da se spominjamo tega njegovega rojstvenega jubileja. Saj je bil tovariš Dimnik urednik našemu listu od 1894. do 1903. leta, a njegov sotrudnik je od začetka svojega učiteljevanja (l. 1879.) pa do današnjega dne. Nbroj je člankov, razprav in notic, ki jih jih napisal za naš list. »Učiteljski tovariš« ga šteje med svoje najmarljivejše, najzvestejše in najvztrajnejše sotrudnike. Dimnikova zasluga je, da se je naš list iz prejšnjih ozkih mej pospel na odločno stališče neustrašenega branilca pravic učiteljstva, zagovornika naših teženj, pospeševalca stanovske zavednosti in organizacije ter tako posredno in neposredno uspešnega propagatorja našega narodnega šolstva. Naš list je potegnil vse zavedno slovensko učiteljstvo za seboj — kakor beseda, govornica iz njegove duše, dolgo — predolgo neizgovorjena. Sedaj stoji jasna pot pred nami; še vedno je težko hoditi po njej; toda vemo, da drži pot k bodočnosti našega stanu, ki bo taka, kakršno delo in trpljenje preteklosti in sedanjosti zasluži!

Dimnik je sotrudnik vsem drugim listom naše organizacije: Popotniku, Zvončku, Naši Bodočnosti in Domačemu Ognjišču; temu je bil tudi prvi urednik. Izšla so nekatera samostojna njegova dela; n. pr.: Domača vzgoja, Avstrijski junaki, Slavoj in Ljudmila, Pripovedke iz avstrijske zgodovine, Vrhutega je dopisnik drugim učiteljstvu prijaznim listom, ki jih obvešča o našem delu ter govori moško besedo v prid stanu in šoli. (Glej Glaserjevo »Zgodovino slovenskega šolstva«, IV. del, str. 310 in 311!)

Nič manj uspešno kakor Dimnikovo književno delovanje ni njegovo delo v naši stanovski organizaciji. Deluje v upravnem odboru naše Zaveze, v odboru Deželnega slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani, Vdovskega učiteljskega društva, kot blagajnik ves čas od ustanovitve (l. 1895.) v Učiteljskem konviktu, v odboru Jubilejske Samopomoči, v nadzorstvu Učiteljske hranilnice in posojilnice ter

Učiteljske Tiskarne, kot predsednik Ljubljanskega učiteljskega društva, v odboru Slovenske Šolske Matice (kot blagajnik), v odboru Narodne Šole; on je organiziral tudi »Učiteljski gospodarski program«, ki donaha Učiteljskemu konviktu vsako leto lepe dohodke, ter stalno razstavo učil, ki je nekaj šolski muzej v malem na Dimnikovi šoli v Komenskega ulici...

Jakob Dimnik je dovršil ljubljansko učiteljsko l. 1879., usposobljenostni izpit je napravil l. 1883., definitivno pa je bil nameščen l. 1885. Največ svoje službene dobe je prebil v Postojni, kjer si je izbral tudi družico življenja, ljubeznivo in gostoljubno gospo Josipino iz ugledne ter narodno zavedne rodovine Kraigherjeve. V Postojni, kjer je bil med prvimi organizatorji učiteljstva v ondotnem okraju, je moral veliko pretrpeti ob tedanjih, Slovincem sovražnih političkih razmerah. Iz Postojne je prišel v Ljubljano na II. mestno šolo, potem pa na I. mestno, kjer je sedaj stalni nadučit. in vod. Poleg tega je vodja trirazredne obrtne nadaljevalne šole za mehansko-tehniške obrti; vodja trirazredne trgovske gremialne nadaljevalne šole; ud c. kr. mestnega šolskega sveta; ud kura torija mestnega dekliškega liceja; ud kura torija slovenske trgovske šole; ud šolskih odborov za obrtne in trgovske nadaljevalne šole. Občinski svetnik deželnega stolnega mesta Ljubljane je nepretrgoma že od l. 1896. ter je obenem načelnik njegovega šolskega odseka. Bil je tudi delaven član odbora Slovenske Matice...

Učiteljsko društvo za postojnski okraj ga je izvolilo za svojega častnega člana, Hrvatski pedagoško-književni zbor ga je imenoval za svojega pravega člana, Češka učiteljska Zveza pa za svojega dopisujočega člana.

Tovariš Dimnik se redno udeležuje vseh učiteljskih priredb in zborovanj. Menda ni niti ene Zavezine kupštine, ki bi ji Dimnik ne prisostvoval. Nešteto je potov in intervencij, ki jih je storil v korist premmogim tovarišem in tovarišicam, držeče se gesla: Naj ne ve levica, kar da desnica! — Prijateljske vezi, ki ga spajajo s slovenskim učiteljstvom, so razpletene širom slovenskega ozemlja.

Sinova Slavoj in Ivan (ta v vojni službi) sta mu učitelja v Trstu; Stanko, inženir-poročnik, je na ruskem bojišču. Hčerka Radica poživlja prijazni, gostoljubni dom. Bog živi to dobro, pristno slovensko hišo!

Iz vsega tu navedenega je razvidno, da ni tovariš Dimnik vso dobo svojega učiteljevanja počival niti eno uro: izpolnil je čas, poklic in zaupanje v najvišji meri in storil je več, kakor mu je veleval stan! Lahko nam služi za zgled neumornega kulturnega delavca in učiteljskega organizatorja. Mnoge naše naprave, ki jim je on kumoval in ki jih vodi z veščo in previdno roko, bodo šele prav cenili zanamci, ki bodo na naporih, bojih in osnovah preteklih in sedanjih dni uživali lepše čase — dediščino naše ljubezni in našega trpljenja! Pa tudi naše trdne vere, da hodimo pravo pot značajnosti in stanovske zavednosti!

Jakob Dimnik je nepodkopen značaj, najzvestejši tovariš, ljubezniv, zabaven družabnik — učitelj od nog do glave! Za vse, kar je za naš stan in za naše šolstvo storil doslej dobrega, smo mu od vsega srca hvaležni. Čestitamo mu k rojstveni šestdesetletnici v imenu vse naše organizacije, v imenu vseh naših somišljenikov, kličeč mu, naj ostane na duši in telesu z mladeniško navdušenim srcem čil in zdrav še mnogo let! Na zdar!

DNEVNA ZAVETIŠČA.

Glede uvedbe in organizacije dnevnih zavetišč sta izdala ministrstvo ukaz z dne 12. junija 1916, št. 1944, in deželni šolski svet odlok z dne 15. junija 1916, št. 2958. V teh se naroča šolskim vodstvom v krajih z nekmetskim značajem prirediti dnevna zavetišča za šoloobvezno mladino, ki je čez dan brez primerne nadzorstva. Šolskim vodstvom je dana na razpologo v izvršitev teh ukazov tudi policijska in sodna oblast. Starši kakor tudi otroci, ki bi se tozadavnim ukrepom ne pokorili, bodo kaznovani in prisiljeni k obisku zavetišča.

Draginjske doklade češkemu učiteljstvu.

Praga, 20. julija 1916.

Po uspešnih pogajanjih z vlado je deželna upravna komisija za Češko na svoji seji dne 12. t. m. sklenila, da dovoli spričo izrednih draginjskih razmer češkemu

učiteljstvu za leto 1916 daljne ugodnosti, veljavne od 1. januarja t. l. dalje, in sicer:

1. Tistim članom učiteljskega stanu, ki so vpokojeni ali ki so po 1. januarju 1914 stopili v pokoj, se dovoli na podlagi dosedanjih izrednih doklad še posebno pokojninska doklada.

2. Sedanjim posebno mnogobrojnim substitutom se takozvana izredna doklada izplača v isti višini in pod istimi pogoji, kakor jim je bila dovoljena pred izbruhom vojne.

3. Vsemu ostalemu učnemu osebju se izplača izredna draginjska doklada v višini ene devetine doslej izplačanih vojnih draginjskih doklad.

Priznati je treba, da ima naša deželna upravna komisija — kakor se je to pokazalo tudi v Istri — mnogo smisla in srca za materialni položaj učiteljstva. Tudi drugod bi bilo za učiteljstvo (in za marsikaj drugega) bolje, ako bi njega usodo imele take upravne komisije v rokah.

Naj še povem, da češko učiteljstvo z občudovanjem in priznanjem gleda na ogromno vsestransko delo slovenskega učiteljstva v dobi vojne, ki o njem tako vestno poroča »Učit. Tovariš«. Vprašujemo se radovedno, kako vam vrnejo in poplačajo to uspešno delo?

C. KR. DRŽAVNA OBRтна ŠOLA V LJUBLJANI.

Izvestje o šolskih letih 1914-15 in 1915-16 kaže, da je bilo na tem zavodu devet oddelkov, in sicer: stavbna obrtna šola, delovodska šola, šola za mehanično-tehnične obrti; delovodska šola za elektro-tehniko, mojstrska šola za stavbno in pohištveno mizarstvo, strokovna šola za lesno in kameno kiparstvo, posebni tečaji za obrtnike, javna risarska in modelirska šola, ženska obrtna šola in tečaji za izobrazbo učiteljstva na obrtnih nadaljevalnih šolah. Na zavodu je bilo poleg ravnatelja 18 profesorjev in učiteljev, 4 učiteljice, 4 delovodje in 2 pomožna učitelja. V nekaterih oddelkih zaradi vojne sploh ni bilo pouka. Risarska in modelirska šola je imela 69 učencev, ženska obrtna šola 35 učenk. — Uradno naznani pravi, da se odpravi prihodnje šolsko leto na c. kr. državni obrtni šoli v Ljubljani dne 16. septembra. Pouk se prične za sedaj sigurno samo na oddelkih: Strokovna šola za kiparstvo, ženska obrtna šola in javna risarska šola. Ker služi šolsko poslojje večinoma vojnim namenom, je pouk v ostalih oddelkih (mojstrske šole za mehanično-tehnične obrti in za elektrotehniko, stavbno-obrtna šola, mojstrska šola za mizarje, specialni kurzi) še negotov in se morebitni pričetek objavi pozneje.

Vsakemu svoje!

V zadnji številki smo omenili, da je imel okrajni (mestni) šolski svet v Brnu sejo, ki jo je prvič vodil novo izvoljeni župan Shnitler, po rodu Nemeč in znan po svoji izjavi za mir med narodi, kakor smo to že prej poročali. Ta seja se je vršila v sredo, dne 21. junija t. l. Župan je nagovoril člane šolskega sveta v korektni češčini, naglašujoč, da bo v enaki meri pospeševal nemško in češko šolstvo v Brnu ter da si bo sploh prizadeval delovati za ublaženje nar. nasprotstev. Nato je dvorni svetnik Podbrsky v imenu češke javnosti izražal zaupanje v dobre namene gospoda župana ter je izrazil nado, da novi župan ne bo odtelal češkemu šolstvu svoje pomoči.

K temu razveseljivemu dejstvu pripominja »Edinost« z dne 3. julija 1916, št. 183: »Kako blagodejno pomirjevalno kontrastirajo take izjave s tistimi eksaltiranih glav, ki morajo le vznemirjati in netiti medsebojno nezaupanje, ki je vir neprestanega konflikta in poostrovanju razmerja med narodi. Če bi se odločilni faktorji v vseh narodno mešanih krajih ravnali po vzvišenem načelu, da imajo tudi manjšine pravico do zvestobe in ljubezni napram lastnemu narodu, da imajo tudi one pravico do samosvojega narodnega življenja in v ta namen predvsem do svojega narodnega šolstva: bi avstrijski narodnostni problem takoj izgubil na tisti dozdnevni nerazrešljivosti. Izvajanje principa »vsakemu svoje« ustvarja prijatelje in sodelavce za skupno korist.«

Saj ni treba nič drugega, nego da se v vsakem primeru in ob vsaki priliki natančno izvaja v praksi določba člana XIX. državnega osnovnega zakona, pa bo prepojilo vse avstrijske narode čuvstvo zadovoljnosti, ko bodo lahko na temelju svojega narodnega šolstva gradili svojo kulturno moč in veljavo. — Kakor je Avstrija močna in nepremagljiva na zunaj, tako se utrdi tudi njena notranja kultura in gospodarska sila, ko bodo po vojni vsi narodi tekmovali med seboj, ne pa drug drugega zatirali.

Književnost.

OBVESTILO IN NAROČILO POVERJE-NIKOM SLOVENSKE ŠOLSKE MATICE.

Zaradi vojnih razmer bodo prešli društveniki tudi letos samo dve knjigi, in sicer 3 del ravnatelj Bežkovega »Vzgojeslovja« in »Letopis« za leto 1915. »Vzgojeslovje« je že dotiskano. Posamezni snopič »Vzgojeslovja« velja 2 kroni; vsi trije snopiči skupaj broširani se dobe za K 4 60, lično v platno vezani pa za 5 kron. Knjiga se bo rabila kot učna knjiga in se je že predložila v odobrenje. Veliko poverjenikov se še ni odzvalo prevzeti dolžnosti; prosimo jih, da takoj pobere članarino, zakaj knjige se bodo začele kmalu razpošiljati. Stvar je nujna, zato hitro na delo za dobro stvar! Odbor.

Srednješolske vesti.

GORIŠKE SREDNJE ŠOLE.

Kaj bo z njimi v prihodnjem šolskem letu? V minulemu letu 1915-16 ni bila zaradi vojne nobena teh šol otvorena, ne gimnazija, ne realka, pa tudi moško in žensko učiteljsko ne. Dijaki, ki niso bili poklicani k vojakom, so se pač deloma vpisali po drugih zavodih, deloma pa so jih starši potrebovali doma in čakali, da se šole zopet kmalu na svojem mestu ali v bližini otvorijo. Tako je minilo leto 1915-16 v negotovosti in pričakovanju, kdaj in kje se pouk zopet začne. Toda kaj bo v prihodnjem šolskem letu? Starši goriških učencev že nestrpno čakajo, kaj misli šolska oblast za prihodnje jesen ukreniti. Saj imamo vendar deželni šolski svet goriški zato, da pravočasno ukrene, da ne bo toliko učencev brez pravega pouka. Naj se skličejo zopet redne seje deželnega šolskega sveta, da bodo mogli zastopniki dežele in učiteljstva vladi razložiti želje prebivalstva. Zdaj že menda eno leto ni bilo redne seje. Starši dijakov vse drugače lahko poskrbe za vzgojo svojih otrok, ako pravočasno zvedo, ali se bo pouk na goriških šolah zopet pričel in kje se bo vršil. Za dijake-begunce italijanske narodnosti na Dunaju sta se deželni glavar goriški in pa notranje ministrstvo jako zavzela. (Primerjaj notico v »Tagespostu«, št. 180, z dne 1. julija 1916.) Tudi slovenski goriški dijaki prosijo nekoliko ozira.

Nemški srednješolski učitelji v vojni službi v Avstriji. Do konca marca t. l. je bilo v vojni službi 2005 avstrijskih srednješolskih učiteljev in ravnateljev. Oproščenih vojaške službe je bilo 612 profesorjev in suplentov, da se je mogel pouk vsaj deloma redno vršiti. Od teh 2005 učnih oseb je bilo 211 enkrat ali večkrat ranjenih, 144 ujetih, 16 jih pogrešajo, 148 (to je 7%) pa jih je padlo na bojem polju ali pa so umrli na dobljenih ranah. Odlikovanih je bilo 365 profesorjev, ki so dobili 425 odlikovanj. — Statistika o slovenskih srednješolskih učiteljih v Avstriji nam ni znana. Morda nam jo sporoči društvo slovenskih profesorjev. Vsekakor bi bila tudi ta statistika zanimiva.

Dijakom slovenskih beguncev priporoča »Edinost« c. kr. drž. višjo realko v Idriji na Kranjskem, na kateri se tudi med vojno ni pouk pretrgal in torej dijaki nobenega leta ne izgube. Ker je Idrija rudarsko mesto, dobe dijaki že v realki upogled v svoj bodoči poklic. Življenje je zmernih cen, skrbi se za več pouk, ki z zanimivim predavanjem učenca ne odbija, temveč za predmet pridobiva, in je zavod na Notranjskem in Primorskem splošno znan. Zato ga tudi na tem mestu priporočamo vsem onim, ki želje pohajati edino slovensko srednjo šolo za realne predmete. Po vojni bodo ravno taki dijaki najprej dosegli svoj smoter!

Odprava deželne italijanske realne gimnazije v Pazinu. Uradno poročajo: C. kr. državna realna gimnazija z laškimi učnim jezikom v Pulju, ustanovljena leta 1898, a izpopolnjena leta 1914-15 z otvoritvijo osmega razreda, in c. kr. državna gimnazija v Kopru, tudi z laškimi učnim jezikom, zadostujeta popolnoma potrebi srednješolskega poučevanja v Istri. Nadaljni obstanek deželne realne gimnazije s 7. razredi v Pazinu se ne zdi zaradi tega nič več potrebnim, kakor potrjuje to tudi pojava hiperprodukcije srednješolskih dijakov, ki se opaža zadnja leta v deželi, od katerih so mnogi dokončali, a mnogi zopet ne dokončali nauk. Ker se znatni stroški, potrebni za vzdrževanje tega zavoda, ne zde nič več opravičenim, je sklenila deželna upravna komisija, da se imenovani zavod odpravi koncem tega šolskega leta, t. j. z dne 15. septembra 1916. Deželna upravna komisija bo vzela v pretres vprašanje ustanovitve nižje poljedelske šole v Pazinu. — Predsednik: Lasciac m. p.

Osebnost vest. Pravi učitelj Adolf Ribida na II. državni gimnaziji v Ljubljani je dobil naslov profesorja.

tiko, dasiravno je bil kot škof član hrvatskega sabora in magnatske zbornice, pač pa je veliko storil za duhovništvo v svoji škofiji in je tudi izdatno podpiral razne kulturne in narodno-gospodarske naprave. V spomin 50letnice svojega mašništva, ki bi jo bil praznoval letos, je namenil značne vsote v prosvetne in dobrodnele svrhe. — Pokojnikovo truplo so prepeljali v Djakovo.

— **Zanimiv dan v hrvatski zgodovini** je dan 13. junija. Tega dne l. 1579. se je začelo po nadvojvodi Karlu dozidavati mesto Karlovac. Tega dne l. 1878. je dobila monarhija mandat za zasedenje Bosne in Hercegovine. Tega dne l. 1292. se je osebno napotil v Zagreb Andreja II. Benečan, da bi pridobil Hrvate zase. Dan je bil dolg 15 ur in 33 minut.

— **Bolniška blagajnica za dijake na Danskem.** Dijaški svet v Kodanju — to je centralna oblast dijakov — je sklenil, da ustanovi bolniško blagajnico za dijake na vseučilišču in raznih visokih šolah v glavnem mestu Danske. Doslej se je mladim dijakom, došlim iz province v Kodanj, precej trda godila, če so oboleli. Vsak dijak, ki more dokazati, da ima manj nego 1800 K letno na razpolago, bo sprejet v to blagajnico proti letnemu prispevku 9 kron.

— **Novi bankovci.** Dne 24. julija 1916 prišli so v promet novi desetkronski bankovci z datumom 2. januarja 1915. Dosedanji desetkronski bankovci se bodo vzeli iz prometa, a tozadevne določbe se razglase pozneje.

— **Tragedija učiteljice v Belgradu.** V Skanderbegovi ulici v Belgradu se je čula 12. t. m. o polnoči strašna eksplozija. Stanovalci hiše št. 17, zbudeni zaradi detonacije, so videli, kako bežijo skozi nočni mrak po dvorišču štiri osebe popolnoma v plamenu s strašnim krikom. Poizkušali so pogasiti te žive plamene, pa brez uspeha. Učiteljica Leposava Jevtičeva je hotela odpotovati v Lešnico na svoje mesto. Med stvarmi, ki so bile pripravljene za na pot, je bil tudi petrolej. Ko je Jevtičeva v družbi dveh žensk zaprla posodo, polno petroleja, so jo pečatile s toplim voskom. Ta toplota pa je proizvodila eksplozijo, in štiri ženske so postale žrtev eksplozije.

— **Sedemdesetletnico svojega rojstva** je praznoval v Pragi slavni češki historik vseučiliški profesor dvorni svetnik Jaroslav Goll. Profesor Goll je igral svoj čas odlično znanstveno vlogo v takozvanem rokopisnem boju. Češki listi slavijo jubilatovo zaslužno življensko delo za kulturo in napredek češkega naroda. Dvorni svetnik Goll je tudi član gosposke zbornice.

— **Salandra, dekan juridične fakultete v Rimu.** Bivši italijanski ministrski predsednik Salandra se je zopet poprijel svojega prvotnega poklica in je postal profesor na juridični fakulteti v Rimu. Fakulteta ga je zdaj izvolila za dekana, a samo z 11 proti 10 glasom.

— **Ruski jezik na Angleškem.** Trgovska zbornica v Berminghamu je določila letnih 24.000 K za pouk ruskega jezika na ondotnem vseučilišču.

— **Otroci in bombardiranem mestu.** Navzlic neprestanem bombardiranju je v mestu Reimsu še 19.983 oseb civilnega prebivalstva, in sicer 10.012 žensk, 5861 moških in 4110 otrok. Vsi ti ljudje prebivajo v kletih in tudi šolski pouk se vrši v kletih. Otroci so se glasom poročil v časopisih precej privadili bombardiranja in se med poukom nič preveč ne menijo za pokanje topov. Da bi se otroški živci bolj privadili na te razmere, jim dajejo učitelji primerne naloge, kakor na primer: Popis današnjega obstreljavanja. — Učinki granat na javna poslopja, itd.

— **Razpuščeno češko društvo.** Češko namestništvo je razpustilo »Česky Svaz Footballovy«.

— **Disciplinirani angleški profesor.** Docent za logiko in matematiko na Trinitatis Koleg Cambridge Bertram Russel, brat Earla Russela, je bil zaradi nastopa proti obrambi države odpuščen iz službe.

— **Vojaška uprava za Poljsko Šolsko Matico.** Vrhovno armadno poveljstvo je vojaškemu guvernerju v Lublinu v svrhu pospeševanja šolstva v avstrijskem okupacijskem ozemlju zaukazalo, da naj izdatno podpira pod rusko vlado zatrto poljsko šolsko društvo »Polska Miecz Szkolna«, in sicer naj to društvo oživi kot samostojno organizacijo. Vojaška uprava naj na vse mogoče načine podpira podružnice in posamezne člane. Skrbi naj za pristop novih članov, in dalje je rečeno dobesedno: »Posebno pa bi odgovarjalo našemu razmerju do poljskega naroda, da tudi civilni in vojaški organi c. in kr. vojaške uprave pristopijo društvu kot podporni člani. Posamezne podružnice je treba čimprej združiti v popolnoma samostojni centrali v Lublinu, odkoder se bo društvo vodilo. Med svetovalci šolskih oblasti naj bo vedno tudi zastopnik Poljske Šolske Matice.«

— **V ruskih šolah prenehajo s poukom nemškega jezika.** Trgovci v Moskvi so

sklenili, da bodo zahtevali, naj se v vseh šolah preneha s poukom nemškega jezika in uvede naj se pouk angleščine. Iz Francije je došla vest, da je v 12 francoskih licejih uveden ruski jezik kot obvezni predmet.

— **Profesor Mečnikov †.** V Parizu je umrl slavni profesor Ilija Mečnikov, predstojnik Pasterjevega zavoda, v 72. letu svoje starosti. Profesor Mečnikov je bil rojen v guberniji Harkov ter je bil v mladih letih profesor na univerzi v Odesi. Leta 1890. se je preselil stalno v Pariz.

— **»Schulverein«** na južnem Tirolskem. »Grazer Tagblatt« z dne 16. julija poroča o občnem zboru poživljene podružnice nemškega »Schulvereina« v Tridentu na južnem Tirolskem. Železniški postajenačelnik Rössler je poudarjal, da bo po vojni na južnem Tirolskem dosti polja za nemško narodno delo. Sedanji čas je samo priprava za kasnejše smotrno delovanje. Poleg »Schulvereina« bo imela važno vprašanje naseljevanja in vladi bodo morali predložiti nemško zahtevo, da vso zemljo in posest, ki jo bo država vzela pobeglim Italijanom, porabi za naseljevanje in da se nemškim kmetom in obrtnikom, ki so krvaveli za domovino, ustvari nove domove na zemlji, ki jim ni tuja.

— **Najboljši angleški oficirji.** Angleški oficir, ki se je mnogo let bavil z vežbanjem vojakov, je bil vprašan, iz katerega civilnega stanu se dado vzgojiti najboljši oficirji. Rekel je: Najboljši oficirji so igralci, ti znajo zapovedi izrekat s primernim poudarkom, niso plašni in ne pridejo nikdar v zadrego in so sploh najbolj vase zaljubljeni. Najboljši podčastniki so učitelji, največ težav pri izvežbanju pa je z ljudmi trgovskega stanu, ki so pač inteligentni, pa se ne znajo prilagoditi.

— **Umri je v Pragi znani češki publicist Josip Pelcl** v starosti 54. let. Pred dvajsetimi leti je izdal tedensko revijo »Rozhledy«, pri kateri so sodelovali mnogi odlični češki pisatelji in politiki. Pozneje se je popolnoma posvetil prevajalskemu delu. Prevedel in izdal je v češkem jeziku Spencerja, Carnegia, Bucklea, Ingrama, Schopenhauerja in druge odlične tuje znanstvenike, zlasti filozofe. Pelci je obvladal vse važnejše evropske jezike.

— **Židovsko učiteljstvo na Pruskem.** Prusko naučno ministrstvo je te dni ugodilo prošnji neke židovske učiteljice za sprejem med supletinje. Vendar je pa ministrstvo v svojem odloku izrečno pripomnilo, da velja sprejem v smislu neke ministerialne naredbe ki izjemoma in samo za čas vojne, dokler ni na razpolago krščanske učne osebe.

— **Za preložitve šolskih počitnic.** V dunajskem občinskem svetu je bil vložen predlog, da naj bi se s prihodnjim šolskim letom končale ljudske in meščanske šole s 1. julijem, začele pa s 1. septembrom. Tako urejene počitnice imajo že na Hrvaškem.

— **Invalidska šola za vrtnarstvo v Zagrebu.** Izmed dvajset različnih tečajev, ki so otvoreni na invalidski šoli za naobrazbo vojnih invalidov v Zagrebu, se lahko označi za najzanimivejšo šolo za vrtnarstvo. Za sedaj je vpisanih 25 učenec. Pouk se vrši v botaničnem vrtu, trajal pa bo leto dni. Voditelj je vseučilišni profesor dr. Vale Vovk, učitelj je nadzornik vrta V. Durhanek. Invalidi se vadijo v vsem potrebnem, učili pa se bodo tudi v vinogradarstvu. Vrtarskemu tečaju se pridružita še tečaja za svilorejo in čebelorejo.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Tovariš Ivan Schmeidek, predsednik »Jubilejske Samopomoči«, nam piše, da je že od 7. t. m. v ljutem ognju, da pa je doslej še vedno zdrav. Pozdravlja vse tovariše! Želimo vrlemu tovarišu enake ugodne usode do srečnega konca!

Fr. Z. v Št. R.: Popravimo prihodnjic, ker nam je obvestilo za to številko došlo prepozno. Pozdrav!

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Radivoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani

registрована zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 30. junija 1916 K 76.417-62.

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/25. do 1/26. ure popoldne.

Sorodnikom in znancem naznanjamo žalostno vest, da nam je preminul naš

JULIJ FRIEDL,

učitelj v Slivnici, c. kr. poročnik, odlikovan s srebrno svetinjo drugega razreda in z bronasto svetinjo.

Maša za rajnega se je brala 18. t. m. v Slivnici.

Trajen mu bodi naš spomin!

Slivnica pri Mariboru, 15. julija 1916.

Julijana Friedl, Franc, c. kr. poroč. Adolf, enol. pr. korp. Marija, mati. brata. sestra.

Umetna knjigoveznica

IVAN JAKOPIČ

LJUBLJANA, Frančevo nabrežje šte. 13

se priporoča slavemu občinstvu za izdelovanje vsakovrstnih knjigoveških del, cenjenim gosp. trgovcem za izdelovanje vzornih knjig, vzornih kartonov, komisijskih knjig za polovalce po tvariških cenah in sl. uradom za trpežno in močno vezanje protokolov. — Izvirne platnice za vsakovrstne slovenske knjige, vezanje knjig za bralna društva, čitalnice in knjižnice po nizki ceni. — Tiskanje pogrebnih travkov in društvenih znakov s krasnimi modernimi črkami. — Postrežba točna, delo solidno.

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Največja slovenska hranilnica!

Koncem leta 1915 le imela vlog . . . . . K 48,500.000.—

Rezervnega zaklada . . . . . „ 1,330.000.—

Sprejema vloge vsak dejavnik in jih obrestuje po

4¹/₄ | 0
4 | 0

brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike. Posoja na zomljišča in poslopja na kranjskem proti 5% izven Kranjske pa proti 5¹/₄% obrestim in proti najmanj 1% oziroma ³/₄% odplačevanju na dolg.

Staršem, mladino ljubom, šolskim vodstvom, krajnim šolskim svetom in cenj. knjižnicam priporoča »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani sledeče

„Mladinske spise“

1. Mišjakovega Julčka zbrani spisi I., II., III., IV., V. in VI. zvezek . . . . . à K 1.—
2. A. Rapè: Mladini, I., II., III., IV. in V. zvezek . . . . . „ 1.—
3. E. Gangl: Zbrani spisi, I., II. in III. zvezek . . . . . „ 1.—
4. A. Rapè: Dane . . . . . „ 1.—
5. J. Slapšak: Turk pred Sv. Tlnom . . . . . „ 1:20
6. Jos. Ribičič: Kraljestvo čebel . . . . . „ —80
7. Jos. Ribičič: Vsem dobrim . . . . . „ 1.—
8. Pav. Flerè: Babica pripoveduje I. in II. zvezek . . . . . „ —60
9. Pav. Flerè: F. Palnakovi spisi, I. in II. zvezek . . . . . „ 1.—
10. Ivo Trošt: Moja setev I. in II. zvezek . . . . . „ 1.—
11. Janko Žirovnik: Narodne pesmi za mladino, I., II. in III. zvezek . . . . . „ —20